

Forskare finansierade av näringslivet uppnådde bästa forskningsresultaten

Forskare, med ekonomiskt stöd för kliniska prövningar från näringslivet, redovisar i större utsträckning medicinska effekter hos den behandlade gruppen jämfört med forskare vars studier finansieras på annat sätt.

■ En nyligen publicerad studie i British Medical Journal, BMJ, (2002:325; 249–52) visar att finansieringsform kan påverka utfallet av kliniska läkemedelsprövningar. Företag eller organisationer med vinstintresse lyckas bäst då de bidrog med ekonomiskt stöd; då dessa vetenskapliga studier avrapporterades uppgavs det att försöksgrupperna i större utsträckning än vid studier finansierade på annat sätt reagerat positivt på behandlingen jämfört med kontrollgrupperna.

I den nu publicerade studien i BMJ har författarna granskat samtliga randomiserade kliniska prövningar som publicerats i BMJ från januari 1997 till juni 2001. Det handlar om totalt 159 artiklar, varav 99 rörde farmakologisk behandling, fördelade på tolv olika specialiteter. Då BMJ kräver att alla författare deklarerar sina eventuella ekonomiska bindningar för att få sina vetenskapliga arbeten publicerade, är tidskriften en unik källa för att kartlägga samband mellan ekonomiska intressen och redovisade forskningsresultat.

Statistiskt signifikanta skillnader

I studien ställdes de uppgivna ekonomiska (liksom de personliga, politiska eller akademiska) bindningarna mot de slutsatser som författarna själva formulerade i sina publicerade vetenskapliga arbeten. Slutsatserna graderades i en sexgradig skala, där graderna 4–6 syftade på de

författare som uppgav störst effekt på försöksgruppen jämfört med kontrollgruppen.

I 94 av de 159 studierna angav författarna att det förekom en intressekonflikt. I 46 av fallen handlade det om ekonomiskt stöd från företag eller vinstsyftande organisationer, eller stöd från såväl vinstsyftande och icke vinstsyftande företag/organisationer.

I 48 studier uppgavs att bäst resultat uppnåddes i kontrollgrupperna, vilka hade fått placebo, ett annat läkemedel eller ingen behandling överhuvudtaget. I 111 studier uppnåddes det bästa resultatet i behandlingsgruppen.

Det visade sig dock att författare som i sina studier fått ekonomiskt stöd från företag eller organisationer med vinstintresse i betydligt större utsträckning rapporterade om positiva behandlingseffekter hos försökspersonerna. Medeltalet i den sexgradiga skalan låg hos dessa författare på 5,5, medan motsvarande medeltal hos författare utan sådant ekonomiskt stöd låg något över 4. Skillnaden var statistiskt signifikant och gällde såväl studier med läkemedel som andra typer av kliniska studier.

Andra typer av intressekonflikter, dvs politiska, akademiska eller personliga, ledde inte till motsvarande skillnader.

Andra bindningar än ekonomiska

BMJ-studien ger ingen förklaring till varför forskare, som uppbär ekonomiskt stöd från ett företag eller organisation med vinstsyfte, i större utsträckning än andra forskare tycks nå bättre resultat hos försökspersonerna i kliniska studier.

Författarna till BMJ-studien spekulerar i att en förklaring kan vara att företag, genom skicklighet eller kanske tur, sat-

sar på »rätt« behandlingssstudier. En annan förklaring kan vara sk publication bias; forskaren som får pengar från industrin avstår helt enkelt från att skicka in vetenskapliga artiklar då resultaten är negativa.

Professor Lars Werkö i Stockholm har länge intresserat sig för

Foto: ULLA MONTAN

Att helt avstå från näringslivets ekonomiska bidrag behöver inte automatiskt innebära att forskaren undgår en intressekonflikt, menar professor Lars Werkö. »Min erfarenhet är att redan den täta kontakt med anställda i ett företag, och med dess värderingar som ett samarbete om en studie innebär, medför en visserligen subtil med dock påverkan, säger Lars Werkö«.

den medicinska forskningens villkor och hur olika typer av inflytande riskerar att påverka forskningen.

– Det är ingen tvekan om att ekonomin spelar stor roll, kanske i synnerhet fört hårt hållna forskare i början av sina karriärer, men även för en del bortskämda superstjärnor där girighet kan börja spela in, säger Lars Werkö.

– Men det är rätt anmärkningsvärt att mycket av diskussionen om intressekonflikter kommit att handla om ekonomiska bindningar. I verkligheten är kravet på politisk korrekthet, både i ansökningar om anslag och rapportering av forskningsresultat, en minst lika stor anledning till intressekonflikter som ett företags ekonomiska intressen.

Allvarligare konsekvenser finns

Lars Werkö menar att forskare som inte följer uttryckliga önskemål från universitetsledning, forskningsråd eller regering, utan i stället hamnar i konflikt med dessa, kan drabbas av betydligt allvarligare konsekvenser än vad ett uteblivet bidrag från ett utomstående företag innebär.

– Deklaration om förekomst av eventuell intressekonflikt bör därför inte bara innehålla ekonomiska uppgifter, utan även andra förhållanden som belyser den beroendeställning författaren befinner sig i, säger Lars Werkö.

Peter Örn

peter.orn@lakartidningen.se

ILLUSTRATION: MAY STRANDBERG